

การปรับเปลี่ยนการรับรู้ของประเทศไทยต่อจีน ในงานด้านจีนศึกษาในประเทศไทยช่วงปี พ.ศ.2491-2534

รติพร ศรีสมทรัพย์*

บทคัดย่อ

การศึกษาการปรับเปลี่ยนการรับรู้ของประเทศไทยต่อจีนในงานด้านจีนศึกษาในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2491-2534 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์งานด้านจีนศึกษาในประเทศไทยว่าได้สร้างคำอธิบายเกี่ยวกับนโยบายของสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อประเทศไทยอย่างไรและคำอธิบายดังกล่าวส่งผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในทาง “ศัตรู” หรือ “มิตร” ของประเทศไทยอย่างไร

จากการวิเคราะห์พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนได้ปรับเปลี่ยนไปในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ จากในยุคต้นของสมัยสงครามเย็นกระทั่งมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทย-จีนอย่างเป็นทางการในปีพ.ศ.2518 แต่ผู้นำไทยยังมีทัศนะต่อจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคามความมั่นคงของไทย กลับกลายมาเป็นการปรับเปลี่ยนมาสู่ทัศนคติที่ดีกับจีนจนกล่าวได้ว่า จีนเป็นเสมือนมิตรประเทศที่สำคัญกับไทยทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ การทหาร สังคม และวัฒนธรรม ความเปลี่ยนแปลงลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ย่อมเป็นผลมาจากการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์และผลประโยชน์ของชาติของทั้งสองประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปตามการเมืองโลกในแต่ละสมัย แต่ผู้เขียนเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้เกิดจากการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เปลี่ยนไปเท่านั้น แต่น่าจะเป็นผลมาจากการรับรู้(Perception) ที่ผู้คนในสังคมมีต่อกันและกัน

คำสำคัญ: การรับรู้ / ภัยคุกคาม / มิตรภาพ / จีนศึกษา

* นิสิตปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A shift of Thailand's perceptions toward China in Chinese studies in Thailand from 1948 to 1991

The main purpose of a study of a shift of Thailand's perceptions towards China in Chinese studies in Thailand from 1948 to 1991 is to analyze how Chinese Studies in Thailand created the explanations about China's policies toward Thailand. And how those explanations affect the Thailand's perceptions towards China in term of "Threat" or "Amity".

The analysis found that the relationship between Thailand and China has changed significantly in a positive way. From the early Cold War to the establishment of diplomatic relations between Thailand and China officially in 1975. Thai leaders have perceived that China is a threat to national security. It turns out, this changes into a positive attitude to China and accepted that China is a friendly country in the Thai military, political, economic, social and cultural. This is the result of strategy changing and national interests of both countries that vary to the world politics' changing. But this change is not only caused by the changes of foreign policy, but also the result of the people's perception towards each other in society.

Keywords: perceptions, threat, amity, Chinese

สถานการณ์ทางการเมืองไทยช่วงปีพ.ศ.2491-2534ที่ส่งผลต่อการรับรู้ของประเทศไทยต่อจีน

นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง โลกก้าวเข้าสู่ยุคสงครามเย็นและถูกแบ่งเป็นสองค่ายโดยใช้อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นเกณฑ์กัน ค่ายหนึ่งคือเสรีนิยมนำโดยสหรัฐอเมริกา อีกค่ายหนึ่งคือคอมมิวนิสต์นำโดยสหภาพโซเวียต จุดยืนของประเทศไทยในช่วงเวลานั้น หลังจากที่นายควง อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรีถูกกระทำรัฐประหารเมื่อปีพ.ศ.2491 คณะรัฐประหารเชิญจอมพล ป.พิบูลสงครามกลับเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งในวันที่ 8 เมษายน พ.ศ.2491(สุราชัย ยิ้มประเสริฐ, 2550: 126-127) การกลับคืนสู่อำนาจของจอมพล ป. ในครั้งนี้ จอมพล ป.ได้แสดงตัวว่าอยู่ฝ่ายเดียวกับประเทศโลกเสรีอย่างแข็งขัน ประกาศสนับสนุนนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอเมริกา คำแถลงนโยบายของรัฐบาลจอมพล ป. ตั้งแต่ปีพ.ศ.2494 เป็นต้นมาจึงมีการระบุชัดเจนว่า “รัฐบาลนี้จะยึดมั่นอยู่ในฝ่ายเสรีประชาธิปไตยต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ เพื่อความยุติธรรมสันติสุขของโลก”(กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2550: 41) โดยจอมพล ป. ให้ความเห็นส่วนตัวเกี่ยวกับการต่อต้านคอมมิวนิสต์ว่า “รัฐบาลจะไม่ใช่ฝ่ายหรือขวา แต่ส่วนตัวข้าพเจ้าเองนั้นต่อต้านคอมมิวนิสต์”(แถมสุข นุ่มนนท์, 2525: 3) รัฐบาลจอมพล ป.ได้ดำเนินการจัดให้มีหน่วยวัฒนธรรมเคลื่อนที่ออกไปให้การอบรมแก่ประชาชนเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและภัยของลัทธิคอมมิวนิสต์ กรมประชาสัมพันธ์ออกคำสั่งให้คณะลิเกและคณะละครต่างๆใส่เนื้อหาในทางต่อต้านคอมมิวนิสต์ สร้างข่าวลือว่าคอมมิวนิสต์จะบุกประเทศไทย มีการออกกฎหมายต่อต้านคอมมิวนิสต์(พวงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์ ภาวครพันธุ์, 2549: 35-36) การสนับสนุนนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของสหรัฐนี้ทำให้ไทยได้รับความช่วยเหลือทางทหารและทางเศรษฐกิจจากสหรัฐอย่างมาก ซึ่งความช่วยเหลือดังกล่าวส่งผลให้ฐานอำนาจของจอมพล ป. ซึ่งก็คือกองทัพแข็งแกร่งขึ้น นำมาซึ่งความมั่นคงของรัฐบาลของตน

การเปลี่ยนแปลงการปกครองของจีนไปสู่ระบอบคอมมิวนิสต์ในปีพ.ศ.2492 เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่จอมพล ป. พิบูลสงครามสนับสนุนการดำเนินการต่อต้านคอมมิวนิสต์ของสหรัฐฯ อย่างเต็มที่ เนื่องจากหวาดระแวงว่าคอมมิวนิสต์จีนอาจแผ่ขยายอิทธิพลผ่านทางอินโดจีนและเข้าสู่ประเทศไทย รัฐบาลเริ่มคุกคามชุมชนจีนและโรงเรียนจีนในประเทศ รวมถึงบุกยึดธุรกิจของคนจีนเป็นจำนวนมาก(โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2547: 77) หนังสือพิมพ์จีนก็ถูกสั่งปิดเช่นกัน ในเดือนกุมภาพันธ์ 2493 หนังสือพิมพ์ฉวนหมินเป้าลงข่าวในเชิงโน้มน้าวยุยงให้คนจีนในประเทศไทยเกลียดชังรัฐบาลไทย โดยกล่าวหาว่ารัฐบาลไทยลอบสังหารคหบดีหัวหน้านักเงิน รัฐบาลไทยออกมาตอบโต้เนื่องจากกระทบกระเทือนถึงภาพลักษณ์ของรัฐบาล และสั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจบุกค้นสำนักงาน สั่งเพิกถอนใบอนุญาตและเนรเทศบรรณาธิการด้วยข้อหาว่ามีพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินกิจการอยู่เบื้องหลัง เนื่องจากมีการลงโฆษณา

สนับสนุนการกระทำของคอมมิวนิสต์ โดยชักชวนให้ชาวจีนไม่ซื้อสินค้าอเมริกันในไทย เพื่อเป็นการประท้วงต่อการกระทำของสหรัฐในสงครามเกาหลี ซึ่งรัฐบาลไทยเห็นว่าส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐกับไทยจึงได้สั่งลงโทษ(สุวิมล รุ่งเจริญ, 2526: 148) นอกจากนี้จอมพล ป.ได้ให้ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องเร่งปราบปรามผู้เผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์(ธงชัย พึ่งกันไทย, 2521: 280) รัฐบาลยังได้มีการจัดพิมพ์หนังสือเผยแพร่เกี่ยวกับความเป็นมาของคอมมิวนิสต์ รวมทั้งจุดประสงค์และวิธีการดำเนินงานของคอมมิวนิสต์เพื่อให้ประชาชนเข้าใจว่าคอมมิวนิสต์นั้นมีความร้ายกาจและเป็นภัยคุกคามต่อประเทศชาติอย่างไร เช่น หนังสือเรื่องหลักและการปฏิบัติของลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งเขียนขึ้นโดยโรงเรียนสงครามจิตวิทยา กองบัญชาการทหารสูงสุด วัตถุประสงค์ในการจัดพิมพ์คือ เพื่อให้ประชาชนทราบถึงประวัติความเป็นมาของลัทธิคอมมิวนิสต์และพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย(พคท.) โดยชี้แจงว่าพคท.คือตัวแทนของสหภาพโซเวียต จีนเปรียบเสมือนฐานทัพของโซเวียตในเอเชีย การดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์นอกจากจะสร้างความรู้สึกชาตินิยมแล้ว ยังทำให้ความนิยมในตัวจอมพล ป. พิบูลสงครามเพิ่มขึ้นด้วย อีกทั้งยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าไทยเป็นพันธมิตรที่ซื่อสัตย์

ต่อมาเมื่อเกิดสงครามเกาหลีในปีพ.ศ.2493-2496 สหรัฐฯส่งทหารเข้าไปช่วยเกาหลีใต้สกัดกั้นการรุกรานของคอมมิวนิสต์เกาหลีเหนือ ในการนี้ประเทศไทยส่งทหารเข้าร่วมกับฝ่ายสหรัฐด้วย ทำให้ไทยเข้าไปใกล้ชิดกับสหรัฐและเข้าไปพัวพันกับสงครามเย็นอย่างเต็มตัว ในขณะที่สาธารณรัฐประชาชนจีนให้การสนับสนุนเกาหลีเหนือ สงครามเกาหลีนี้เองที่เป็นจุดเริ่มต้นของการแสดงจุดยืนของไทยและจีนว่ายืนอยู่คนละฝ่าย สิ่งที่เหมาะสมเป็นการตอกย้ำจุดยืนดังกล่าวของไทยคือการที่ไทยตัดสินใจลงนามร่วมก่อตั้ง “องค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” (สปอ.) ในปีพ.ศ.2497 การลงนามในข้อตกลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน เพราะไทยมีพันธะผูกพันกับสหรัฐอย่างแน่นแฟ้นและตั้งตัวเป็นศัตรูกับจีนอย่างเปิดเผย ต่อมาจอมพล ป. พิบูลสงครามเริ่มมีแนวคิดที่จะมีความสัมพันธ์กับจีนเพื่อหวังจะถ่วงดุลอิทธิพลของสหรัฐ แต่ที่สุดแล้วความพยายามของจอมพล ป. พิบูลสงครามก็ต้องหยุดชงักเมื่อเกิดการรัฐประหารโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และเมื่อจอมพลสฤษดิ์เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้แถลงเหตุผลในการปฏิวัติว่า

ขณะนี้ลัทธิคอมมิวนิสต์ได้แทรกซึมและสร้างอิทธิพลในการปฏิบัติเหนือจิตใจประชาชนชาวไทยโดยทั่วไป โดยวิธีและแผนการที่ฉลาดเพื่อทำลายสถาบันทุกอย่างของชาติให้สูญไป พวกตัวแทนคอมมิวนิสต์ได้ขัดขวางการบริหารประเทศ ได้พยายามก่อให้เกิดความกั่นแค้นใจขึ้น และทำให้ไม่ไว้วางใจในชาติไทย

เหตุการณ์ต่าง ๆ นี้ทำให้รัฐบาลไม่มีโอกาสที่จะจรรโลงประเทศชาติได้เต็มที่เพราะต้องเผชิญอุปสรรคดังกล่าว... สำหรับเหตุการณ์ภายนอก เหตุร้ายอาจจะเกิดในประเทศใกล้เคียงกับประเทศไทยและเข้ามาทำลายประเทศไทยได้ง่าย บ้านเมืองอยู่ในภาวะดังกล่าวแล้ว โดยเหตุนี้จึงได้มีการปฏิวัติ (สิริรัตน์ ชันรพิน, 2522: 275-276)

รัฐบาลภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์จึงมีนโยบายในการรักษาความสงบเรียบร้อยที่เด็ดขาด ใช้มาตราที่ 17 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ.2502 ซึ่งระบุว่า กรณีที่นายกรัฐมนตรีเห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการระงับหรือปราบปรามการกระทำอันเป็นบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร หรือการกระทำอันเป็นบ่อนทำลาย ก่อวุ่นหรือคุกคามความสงบที่เกิดขึ้นภายในหรือมาจากภายนอกราชอาณาจักร ให้นายกรัฐมนตรีโดยมติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการหรือกระทำการใดๆ ได้ และให้ถือว่าคำสั่งหรือการกระทำนั้นๆ เป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้นจึงมีการกวาดล้างผู้ต่อต้านรัฐบาล ผู้ที่วิพากษ์รัฐบาล ทั้งนักศึกษา ปัญญาชนและฝ่ายค้านโดนจับกุมหลายร้อยคน ขณะนั้นจอมพลถนอมเป็นอธิบดีการศึกษาคนใหม่ จอมพลถนอมได้กำชับอาจารย์ให้ดูแลเอาใจใส่ความประพฤติและความไม่มัวเมียงของนักศึกษาแต่ละคน เพื่อกำจัดลัทธิบางลัทธิที่เป็นภัยต่อประเทศชาติ เนื่องจากการแทรกแซงจากคอมมิวนิสต์จีนนั้นเริ่มแพร่เข้ามามากโดยผ่านทางประเทศเพื่อนบ้านของไทย (โลกปริทรรศ, 2503: 4-5) มีการสั่งปิดหนังสือพิมพ์และสำนักพิมพ์กว่า 50 แห่ง เนื่องจากประกาศคณะปฏิวัติ ปีพ.ศ.2501 มีข้อบังคับว่าถ้าหนังสือพิมพ์ใดมีข้อความซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดความนิยมในลัทธิคอมมิวนิสต์หรือเข้าข่ายการเป็นคอมมิวนิสต์ ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการตักเตือนหรือ ยึดใบอนุญาต หรือยึดหนังสือพิมพ์นั้นๆ มาทำลายเสีย (มานิต วรินทร์เวช, 2505: 582-595)

นอกจากนี้รัฐบาลยังได้สั่งปิดโรงเรียนจีนและห้ามการชุมนุมของกรรมกรอย่างเด็ดขาด การดำเนินการเหล่านี้มีจุดประสงค์เพื่อขจัดบุคคลที่เป็นภัยต่อระบอบเผด็จการ รัฐบาลยังได้ออกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 53 ห้ามมีการติดต่อค้าขายกับประเทศจีนและห้ามมิให้ผู้ใดนำสินค้าที่ผลิตหรือมีแหล่งกำเนิดจากสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้ามาในราชอาณาจักรไทยโดยเด็ดขาด (วรรณไว พันธ์นัย, 2519: 90) มีการกล่าวหาชาวจีนว่าเป็นผู้ลอบวางเพลิงในหลายคดีที่เกิดขึ้นช่วงปี พ.ศ.2501 โดยอ้างว่าเหตุเพลิงไหม้ดังกล่าวเป็นแผนของคอมมิวนิสต์ที่ต้องการสร้างความวุ่นวายและทำลายขวัญของประชาชนชาวไทยและสั่งให้ลงโทษประหารชีวิต สั่งปิดหนังสือพิมพ์ โรงพิมพ์ โรงภาพยนตร์ ยึดหนังสือ เอกสารของบริษัทห้างร้านต่างๆ ที่ส่อพฤติกรรมเป็นคอมมิวนิสต์ ยึดฟิล์มภาพยนตร์จีนที่มาจากสาธารณรัฐประชาชนจีน (สิริรัตน์ ชันรพิน, 2522: 281-282) สั่งปิดหนังสือพิมพ์จีน เช่น ตงจวัน กงหอปอ (สิริรัตน์ ชันรพิน: 382) เป็นต้น สิ่งพิมพ์ที่ถูกห้ามส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับลัทธิสังคมนิยมหรือ

เกี่ยวกับประเทศคอมมิวนิสต์และผู้นำของประเทศเหล่านั้น เช่น เมาเจ๋อตง คิมอิลซุง (ผู้นำเกาหลีเหนือ) โดยหนังสือที่ถูกห้ามในประเทศนี้เกือบทั้งหมดเป็นหนังสือภาษาจีนและภาษาอังกฤษ สุชาติ สวัสดิ์ศรี กล่าวว่า “(ในยุคจอมพลสฤษดิ์) ถ้าจะเขียนถึงประเทศจีนก็ต้องเป็นจีนใต้หัวนแห่งเดียวเท่านั้น ไม่มีจีนแผ่นดินใหญ่ จะเรียกชื่อ ‘สาธารณรัฐประชาชนจีน’ ก็เรียกไม่ได้ ต้องเรียกว่า ‘จีนแดง’” (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2549: 38) จอมพลสฤษดิ์ถือว่าข้อบังคับและข้อห้ามเหล่านี้เป็นการกระทำที่ชอบธรรมเพื่อกำจัด “พวกนอกกรีตนอกรอย” (ลิขิต วีรเวทิน, 2542: 167)

ภัยจากคอมมิวนิสต์ถูกตอกย้ำโดยรัฐบาลว่ามีความน่ากลัว เป็นภัยที่มาจากนอกประเทศ มีการปล่อยข่าวการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์นอกประเทศอยู่ไม่ขาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเข้าสู่ช่วงสงครามเวียดนาม ข่าวเรื่องภัยคอมมิวนิสต์ยิ่งมีมากขึ้น (พวงทอง รุ่งสวัสดิ์ทรัพย์ ภาวศรพันธุ์: 37) ความเลวร้ายของคอมมิวนิสต์จะถูกกล่าวซ้ำอยู่เสมอ โดยถูกเผยแพร่ผ่านทางสื่อต่างๆ ของรัฐ (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2548: 157) เช่น การพิมพ์โปสเตอร์ 4 สี ออกมาอย่างต่อเนื่องหลายชุด โดยใช้ชื่อว่า “Communism and Freedom” กล่าวถึงความยากลำบากในจีนและเวียดนามเหนือว่าชาวจีนและเวียดนามต้องประสบกับความทุกข์ยากและต้องทนรับความทารุณโหดร้ายของระบอบคอมมิวนิสต์ (ประจักษ์ ก้องกีรติ: 161) นอกจากเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองแล้ว ในทัศนะของจอมพลสฤษดิ์ระบอบคอมมิวนิสต์คือศัตรูของ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เพราะจอมพลสฤษดิ์ยึดมั่นกับการปกครองแบบโบราณของไทย (ระบบพ่อขุน) สิ่งที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ไทยแสดงให้เห็นถึงความรังเกียจที่ราชวงศ์และชนชั้นนำของไทยมีต่อการปฏิวัติโค่นล้มระบอบกษัตริย์ของรัสเซีย ตัวอย่างเช่นกรณีรัชกาลที่ 7 ปฏิเสธแผนพัฒนาเศรษฐกิจของนายปรีดี เนื่องจากคิดว่าได้รับอิทธิพลจากแนวคิดคอมมิวนิสต์ จะเห็นได้ว่าทัศนะที่มีต่อคอมมิวนิสต์ของผู้นำไทยแต่โบราณมักมองว่าคอมมิวนิสต์จะเข้ามาทำลายศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังนั้นการกระทำใดที่ผู้นำไทยเห็นว่าเป็นการหมิ่นศาสนา พระมหากษัตริย์หรือบั่นทอนความมั่นคงของชาติจะถือว่าเป็นคอมมิวนิสต์ โดยที่ผู้นำหรือรัฐบาลไม่ได้ศึกษาความหมายของ “คอมมิวนิสต์” ให้เข้าใจอย่างแท้จริง ดังนั้นกลุ่มปัญญาชนหรือกลุ่มบุคคลใดที่มีความเห็นไม่ตรงกับรัฐบาลจึงถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์และถูกจับกุมทันที (ทักษ์ เฉลิมเตียรณ, 2548: 216-256) จากการกระทำดังกล่าวของรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์แสดงให้เห็นความเกลียดกลัวจีนคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลไทยและความพยายามปิดกั้นเรื่องราวของจีนคอมมิวนิสต์จากสื่ออื่นๆ ที่มีใช้สื่อของรัฐ เพื่อการควบคุมความคิดของประชาชนเกี่ยวกับภัยคุกคามของจีนคอมมิวนิสต์ได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ฐนะรัชต์ถึงแก่อสัญกรรม จอมพลถนอม กิตติขจรได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีในวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2506 นโยบายของรัฐบาลจอมพลถนอมนั้น

คล้ายคลึงกับสมัยจอมพลสฤษดิ์ โดยยังคงรักษาความสัมพันธ์ที่มีต่อสหรัฐฯไว้และต่อต้านจีนคอมมิวนิสต์และเวียดนามเหนืออย่างแข็งขัน จัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อตอบโต้กับสถานีวิทยุของจีนคอมมิวนิสต์ในคุนหมิงและเพื่อให้การรณรงค์ต่อต้านคอมมิวนิสต์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น(พวงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์ ภาวครพันธุ์: 22) นอกจากนี้ยังได้มีการสอดแทรกบทความเรื่องภัยคุกคามจากจีนคอมมิวนิสต์ลงในวารสารของทางราชการ เช่น วารสารข้าราชการ ซึ่งเป็นวารสารของสำนักงานข้าราชการพลเรือน(กพ.) ลงบทความเกี่ยวกับจีนคอมมิวนิสต์ว่าเป็นภัยคุกคามที่ประชาชนชาวไทยต้องระวัง เช่น

เรื่องของโจรจีนคอมมิวนิสต์เป็นสิ่งที่น่าวิตก... เพราะโจรจีนคอมมิวนิสต์มีพฤติกรรมเป็นการบ่อนทำลายและแทรกแซงเป็นไปตามแบบอย่างคอมมิวนิสต์ของจีนแดง ซึ่งประสานสัมพันธ์กับจีนแดงและการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ในแถบต่างๆในเอเชียอาคเนย์อยู่ตลอดเวลาโจรจีนคอมมิวนิสต์นี้เป็นพลพรรคส่วนหนึ่งของจีนแดงผู้ซึ่งมีนโยบายที่จะแทรกซึมประเทศไทยอยู่นานแล้ว...เป็นเรื่องที่เราควรจะหวั่นเกรงและควรระวังตระหนักเมื่อคอมมิวนิสต์ในเมืองไทยในปัจจุบันนี้ ประดุจไฟที่คุกรุ่นอยู่ในทุกๆภูมิภาคของไทย หากไฟลุกฮือขึ้นพร้อมกันเมื่อใด เราหรือจะต้านทานไหว(ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์, 2513: 5-10)

ความพยายามร่วมมือกันของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อประกาศความเป็นกลาง...สำคัญอยู่ที่ท่าทีของจีนปักกิ่ง เป็นที่รู้กันอยู่ว่าจีนปักกิ่งได้มีส่วนสนับสนุนการก่อการร้ายในประเทศต่างๆในภูมิภาคนี้อยู่หลายประเทศ ฉะนั้นปักกิ่งจะยอมผูกพันในคำประกาศความเป็นกลางนี้สักเพียงใด... ถ้าพิจารณาไปแล้วดูจะห่างไกลกับความหวังที่จะให้จีนปักกิ่งยอมเคารพความเป็นกลางของภูมิภาคนี้เสียจริง(เกษม ศิริสัมพันธ์, 2514: 63-66)

จะเห็นได้ว่าไทยดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ตามสหรัฐฯมาโดยตลอด สหรัฐฯตอบแทนไทยด้วยการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและสนับสนุนทางการทหาร แต่เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไป สงครามเวียดนามที่ไม่มีที่ท่าว่าจะสิ้นสุดลงด้วยชัยชนะของสหรัฐฯ ทำให้สหรัฐฯต้องหาทางถอนตัวออกจากสงครามเนื่องจากต้องรับภาระค่าใช้จ่ายทั้งในสงครามอินโดจีนและในการสนับสนุนประเทศต่างๆในการดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ ในที่สุดสหรัฐฯจึงประกาศลัทธิจีนกั้นเพื่อถอนตัวออกจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประกาศให้ประเทศต่างๆในภูมิภาคนี้จัดการกับปัญหาของตนเอง

(กิตติกร คนศิลป, 2531: 38) เมื่อการณกลับเป็นเช่นนี้ไทยจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนนโยบาย โดยเริ่มมีการปรับสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน(จุลชีพ ชินวรโรณ, 2536: 128-129) ในขณะนั้นปัญหาภายในประเทศกำลังสั่นคลอนเสถียรภาพของรัฐบาลจอมพลถนอม เนื่องจากการที่ช่องว่างระหว่างชนชั้นเพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของชนชั้นกลางและการคงตัวของภาวะความยากจนของชนชั้นแรงงาน ส่งผลให้ประชาชนและนักศึกษาเริ่มตั้งคำถามต่อศักยภาพการบริหารประเทศของรัฐบาล ท้ายที่สุดความไม่พอใจรัฐบาลในหลายๆกรณี ก็นำไปสู่เหตุการณ์การชุมนุมประท้วงขับไล่รัฐบาลในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ถือได้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่ประชาชนได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งทางการเมืองอย่างแท้จริง

หลังเหตุการณ์ 14 ตุลา'16 สมัยของรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์สังคมไทยมีเสรีภาพทางความคิดมากขึ้นหลังจากที่อยู่ภายใต้อำนาจเผด็จการมานานถึง 16 ปี ช่วงนี้จึงเป็นระยะที่กลุ่มสังคมนิยมสามารถเผยแพร่แนวคิดสังคมนิยมได้อย่างเปิดเผย เริ่มมีการเรียกร้องจากขบวนการนักศึกษาให้ยกเลิกนโยบายต่างประเทศที่อิงกับสหรัฐ และต่อมาในที่สุดประเทศไทยได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2518(จุลชีพ ชินวรโรณ, 2536: 131) ในสมัยที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี เป้าหมายสำคัญในการสานสัมพันธ์ทางการทูตครั้งนี้คือ หวังว่าจีนจะลดความช่วยเหลือและลดการสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย(พคท.) อีกทั้งไทยยังต้องการซื้อน้ำมันจากจีนในราคามิตรภาพด้วย การสถาปนาทางการทูตส่งผลให้เกิดความผ่อนคลายทางการเมือง ซึ่งบรรยากาศที่เปิดทางการเมืองในเวลานั้นทำให้ขบวนการฝ่ายซ้ายในเมืองเติบโต เป็นฝ่ายซ้ายที่นิยมลัทธิเหมาอิสัมซึ่งเชื่อในทฤษฎีการปฏิวัติสังคมนิยมในประเทศเดียว(นฤมิตร สอดสุข, 2526: 1-31) ดังนั้นการเรียนรู้หรือเผยแพร่เรื่องจีนและลัทธิทางการเมืองของจีนจึงเป็นไปอย่างค่อนข้างกว้างขวางไม่ว่าจะเป็นการตีพิมพ์วารสาร หนังสือ ไปปลิวแจกจ่ายในมหาวิทยาลัย การลงบทความในหนังสือพิมพ์หรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เป็นต้น ความสัมพันธ์ไทย-จีนหลังการสถาปนาได้ดำเนินมาอย่างค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากจีนยังไม่หยุดการสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ไทย ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงยังคงไม่มั่นใจในมิตรภาพที่จีนมีให้เท่าไรนัก กระทั่งในช่วงสมัยนายเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เกิดเหตุการณ์เวียดนามบุกกัมพูชาเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2521และยึดพนมเปญได้ในวันที่ 7 มกราคม พ.ศ.2522(จุลชีพ ชินวรโรณ: 131) เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนใกล้ชิดกันมากขึ้นเนื่องจากทั้งสองประเทศมีผลประโยชน์สอดคล้องกัน กล่าวคือไทยต้องการให้กัมพูชาเป็นเอกราชเพื่อเป็นรัฐกันชนจากภัยคอมมิวนิสต์ ด้านจีนเองมีความขัดแย้งกับเวียดนามมาก่อนหน้าก่อนการที่จีนต้องการสกัดกั้นอิทธิพลของสหภาพโซเวียตซึ่งเป็นผู้หนุนหลังและให้การสนับสนุนเวียดนามในการเข้ายึดครองกัมพูชาในครั้งนี้ จึงต่อต้านการยึดครองกัมพูชาของ

เวียดนามอย่างแข็งขัน และประกาศจะช่วยเหลือไทยถ้าไทยถูกเวียดนามรุกราน (กุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, 2536: 223)

ความร่วมมือกันในปัญหากัมพูชาได้เห็นได้ชัดเจนในสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีซึ่งอยู่ในตำแหน่งเป็นเวลากว่า 8 ปี(พ.ศ.2523-2531) เป็นช่วงเวลาที่ความสัมพันธ์ไทย-จีนแน่นแฟ้นขึ้น จีนลดความช่วยเหลือที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนเคยให้แก่พรรคคอมมิวนิสต์ไทย ทำการปิดสถานีวิฑูรกระจายเสียงของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ทำให้ผู้นำไทยเชื่อใจจีนมากขึ้น(สุชาติ บำรุงสุข, 2536: 188) ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของ พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้นว่า “(จีน)เป็นปัจจัยในการรักษาเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และมีมิตรทางเศรษฐกิจและการเมืองที่สำคัญ... ความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรและใกล้ชิดกับจีนเป็นประโยชน์สำหรับประเทศไทย”(อรอนงค์ น้อยวงศ์, 2541: 56) ซึ่งผลจากความร่วมมือในการแก้ปัญหากัมพูชา ก่อให้เกิดความร่วมมือทางการทหารระหว่างไทย-จีน โดยเป็นไปในรูปของการขายอาวุธยุทโธปกรณ์ การเยือนของผู้นำทางการทหารระหว่างกันเป็นประจำ และความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงการรับรู้อย่างไทยต่อจีนในงานด้านจีนศึกษาในประเทศไทยช่วงปี พ.ศ. 2491-2534

ในช่วงปีพ.ศ.2491-2516 ประเทศไทยอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลเผด็จการทหาร โดยในช่วงสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม (พ.ศ.2491-2500) รัฐบาลไทยดำเนินนโยบายชาตินิยม ประกอบกับการสนับสนุนนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอเมริกาอย่างแข็งขัน ในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่ลัทธิมาร์กซ์เริ่มขยายตัวเข้ามาสู่สังคมไทย นอกจากจะเป็นเพราะอิทธิพลจากชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในปี พ.ศ.2492แล้ว ส่วนหนึ่งยังเกิดจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นในระยะสิ้นสุดของสงครามเอเชียบูรพา ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับความเดือดร้อนอย่างหนัก รวมทั้งการรัฐประหาร 2490 และการกลับมาใช้อำนาจอีกครั้งของเผด็จการอย่างจอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงทำให้สถานการณ์ของประเทศส่อเค้าว่าจะวุ่นวายมากขึ้น แนวคิดมาร์กซ์จึงเป็นแนวทางที่ปัญญาชนก้าวหน้ากลุ่มหนึ่งเห็นว่าน่าจะเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาในประเทศได้ เนื่องจากแนวคิดของมาร์กซ์เป็นแนวคิดที่อิงกับชนชั้นล่างที่ลำบากยากจนจึงทำให้นักคิดปัญญาชนเริ่มนำเอาแนวคิดดังกล่าวมาวิเคราะห์สังคมไทย

สุภา ศิริमानนท์ เป็นคนแรกในกลุ่มปัญญาชนก้าวหน้าที่ริเริ่มจัดทำนิตยสาร *อักษรสาส์น* (ตีพิมพ์ตั้งแต่พ.ศ.2492-2495) ซึ่งเป็นนิตยสารที่บุกเบิกการเผยแพร่แนวคิดสังคมนิยมสู่ประชาชนในวงกว้างเป็นฉบับแรก จากการรวมกลุ่มกันของปัญญาชนก้าวหน้าที่สนใจศึกษาแนวทางสังคมนิยมมาร์กซิสต์ และต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมไปในทางที่พวกเขาปรารถนา สุภา ศิริमानนท์ผู้ทำหน้าที่บรรณาธิการได้ชักชวนเพื่อนนักเขียนที่มีความเห็นไปในทางเดียวกัน เช่น อ้นนี่ พลจันทร์, กุหลาบ สายประดิษฐ์, อิศรา อมันตกุล ฯลฯ มาร่วมเขียนด้วย โดยนิตยสารดังกล่าวมีนโยบายในการตีพิมพ์ข้อเขียนและบทความเกี่ยวกับต่างประเทศและไม่วิจารณ์การเมืองหรือรัฐบาลไทย เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับรัฐบาลเผด็จการ มีเนื้อหามุ่งเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีสังคมนิยมมาร์กซิสต์ ยกตัวอย่างเช่น คอลัมน์ “แผนกวิชาการเมือง” ซึ่งเป็นคอลัมน์ประจำของกุหลาบ สายประดิษฐ์ (บรรณาธิการแผนกการเมือง) กุหลาบนำเสนอแนวคิดของเหมาเจ๋อตง (กุหลาบ สายประดิษฐ์, 2492: 34-51) เกี่ยวกับความเป็นมาของพรรคคอมมิวนิสต์จีนและแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองของจีนใหม่ การปฏิรูป จุดยืนของประเทศและจุดมุ่งหมายของพรรคคอมมิวนิสต์และประชาชนจีน อธิบายการปกครองระบอบบงการแบบประชาธิปไตยของประชาชนซึ่งจีนใช้ในการปกครองประเทศ (กุหลาบ สายประดิษฐ์, 2492: 57-73) กุหลาบเห็นว่าประเทศจีนและเหตุการณ์ในจีนเป็นตัวอย่างสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเหตุการณ์ทางการเมืองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งมีส่วนเกี่ยวพันกับเสถียรภาพและความเป็นอยู่ของประเทศไทยทั้งปัจจุบันและอนาคต

นอกจากนี้บทความด้านจีนศึกษายังมีบทความของ ส.สตัยา เรื่อง “บทบาทของชนชั้นนายทุนแห่งชาติในการปฏิวัติของประเทศจีน” (ส.สตัยา, 2493: 11-20) บทความของ เสนาะ ธรรมเสถียร เรื่อง “สงครามกลางเมืองในจีนปัจจุบัน คือสะพานปฏิวัติของระบอบสังคมนิยม” (เสนาะ ธรรมเสถียร, 2493:45-57) กล่าวถึงชัยชนะที่นำโดยกองของจีนคอมมิวนิสต์ในการต่อสู้กับฝ่ายก๊กมินตั๋ง และแนวทางการปฏิวัติจีนและพรรคคอมมิวนิสต์จีนของเหมาเจ๋อตง สรุปทฤษฎีการปฏิวัติจีนในความคิดของเหมาเจ๋อตงไว้ทั้งหมด โดย เสนาะกล่าวทิ้งท้ายไว้ว่า การปฏิวัติจีนนั้นย่อมเป็นสะพานสังคมนิยมที่จะมีความสำคัญอย่างใหญ่หลวงต่อการปฏิวัติโลกต่อไป จะเห็นได้ว่า *อักษรสาส์น* เป็นนิตยสารฉบับแรกที่นำเสนอเนื้อหาแนวสังคมนิยมมาร์กซิสต์ นอกจากนิตยสาร*อักษรสาส์น*แล้วยังมีหนังสือของนักเขียนที่ได้รับอิทธิพลแนวคิดสังคมนิยมมาร์กซิสต์ ในที่นี้ขอยกตัวอย่างงานของ “กุหลาบ สายประดิษฐ์” เช่น *การเมืองของประชาชน* เป็นหนังสือรวมข้อเขียนทางการเมืองต่างๆ กุหลาบกล่าวถึงประเทศจีนว่า “จีนไม่ได้เลวร้าย เป็นมิตรที่ดี นายกรัฐมนตรีโจวเอินไหลของสาธารณรัฐประชาชนจีนเองก็ปรารถนาให้ทั้งสองประเทศได้มีมิตรต่อกัน” (กุหลาบ สายประดิษฐ์, 2500: 31) กุหลาบไม่เห็นด้วยกับการ

ที่จอมพล ป. พิบูลสงครามสั่งจับคนจีน รวมถึงจำกัดสิทธิของนักหนังสือพิมพ์ โดยห้ามเขียน
วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล

นอกจากกุหลาบ สายประดิษฐ์แล้ว นักเขียนรุ่นน้องอย่างจิตร ภูมิศักดิ์ก็ถือว่าเป็น
นักเขียนแนวทางสังคมนิยมคอมมิวนิสต์คนสำคัญอีกท่านหนึ่ง จิตรได้รับอิทธิพลด้านสังคมนิยม
มาร์กซิสม์มาจากกุหลาบ สายประดิษฐ์และสุภา ศิริมานนท์ โดยจิตรนำแนวคิดทฤษฎีมาร์กซิ
สม์มาใช้อธิบายภาพสังคมไทยที่แตกต่างจากความรู้กระแสหลัก งานของจิตร ภูมิศักดิ์ในช่วงปี
พ.ศ.2500 ยังได้รับอิทธิพลมาจากวรรณกรรมจีน เพราะเป็นช่วงที่จิตรเริ่มสนใจศึกษาวรรณคดี
จีนและแปลบทกวีจีนหลายบทเป็นภาษาไทย จุดประสงค์ที่จิตรแปลบทกวีจีนเพราะต้องการให้
เห็นตัวอย่างของการที่นักเขียนกวีชาวจีนใช้บทกวีสร้างความอึดเหนี่ยวในการต่อสู้ของประชาชน
ชาวจีน โดยเห็นว่าประเทศไทยในขณะนั้นประชาชนกำลังถูกเอารัดเอาเปรียบทั้งทางการเมือง
เศรษฐกิจและวัฒนธรรมจากจักรวรรดินิยมนอกประเทศ การกระตุ้นเตือนให้ประชาชนลุกขึ้นมา
ต่อสู้โดยการใช้นิทานจึงเป็นสิ่งจำเป็นเช่นเดียวกัน(จิตร ภูมิศักดิ์, 2552: 21-22) ตัวอย่างเช่น
บทกวี “คำสาบาน” ของ หลิว อี้เซิง จิตรแปลลงประกอบบทความของตัวเองเรื่อง “เมื่อ
ขบวนการ ‘4 พฤษภาคม’ ทลายวรรณคดีศักดิ์นิชาของจีน” ในนิตยสาร *ปิฎกภูมิ* ระหว่างปี พ.ศ.2499-
2500 ซึ่งกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิวัติและกวีไว้ว่า “จงเปล่งเสียงของเจ้าเพื่อความ
ทุกข์ยากของชีวิต เพราะการขับเพลงแห่งการปฏิวัติ คือ การก่อกองสูงส่งของกวี จงพลีเลือดของ
เจ้าเพื่อเสรีภาพของมวลมนุษยชาติ เพราะการโอบกอดการปฏิวัติไว้ในอ้อมอกคือศักดิ์ศรีของ
กวี”(จิตร ภูมิศักดิ์, 2551: 211- 212) นอกจากนี้ยังแปลบทกวีเรื่อง “ฝน” เขียนโดย ซาโอว มี
เนื้อความว่า

ฝนตกรอบทุกสารทิศ ยกเว้นในที่ของเรา

ใครหรือที่ทำความเลวทรามให้ท่านขัดเคือง

ท่านเจ้าฟ้าอันทรงศักดิ์ เอ๋ย!

ณ ที่นี้, ท่านย่อมเห็นว่า, ผีนาแตกร้างเป็นระแหง

วันคืนแห่งการหว่านไถยังมีได้ปรากฏโฉมหน้ามาให้เห็นเลย

นี่เราจะต้องเก็บเกี่ยวบนพื้นนาอันว่างเปล่านี้อีกแล้วสิหนอ

แม้ในเที่ยงคืนอันมืดมิด

ถ้าข้าจะได้ยินเสียงฝีเท้าของท่าน

ข้าก็ยังยอมรบเร้าปลุกลูกน้อย

ให้ลุกขึ้นจุกดูลูก

และน้อมหัวคำนับท่าน.....

ชาโอว กวีของประชาชนจีนในยุคใหม่เขียนบทกวีชิ้นนี้ เมื่อ พ.ศ.2487 จิตร ในนามปากกา “สมชาย ปรีชาเจริญ” ได้แปลเป็นภาษาไทย ใช้เขียนประกอบบทความ “อีสานนับแสนแสนสิจะพายผู้ใดหนอ?” ลงหนังสือพิมพ์ สารเสรี ระหว่าง พ.ศ.2500-2501 โดยได้เขียนอธิบายว่า

บทกลอนสั้นๆและง่าย ๆของชาโอวบทนี้ ได้นัยสะท้อนให้เห็นอย่างแจ่มชัดถึงความปรารถนาและรอคอยฝนของชาวนาจีนผู้ทุกข์ยาก แนนอนชาวนาไทยทั้งมวลและโดยเฉพาะชาวนาอีสานที่ดำรงชีวิตอยู่บนผืนดินอันแห้งแล้งและกันดาร ก็ย่อมมีความปรารถนาและรอคอยฝนอย่างใจจดใจจ่อและสงสัยในความทารุณไร้ปราณีของฝนฟ้าเช่นเดียวกัน(จิตร ภูมิศักดิ์, 2552: 11-12)

จากตัวอย่างงานเขียนข้างต้นจะเห็นได้ว่างานด้านจีนศึกษาในช่วงทศวรรษที่ 2490 บ่งบอกถึงความพยายามของปัญญาชนกลุ่มหนึ่งที่ต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทย การรับรู้เกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนของพวกเขาดูถูกนำเสนอผ่านงานด้านจีนศึกษา แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในลักษณะรูปแบบการปกครองระบอบสังคมนิยมที่มีความเท่าเทียมกัน ลดช่องว่างระหว่างชนชั้น การปฏิบัติของชนชั้นกรรมาชีพที่ไม่ได้รับความยุติธรรมคือสิ่งที่พึงกระทำ และคอมมิวนิสต์ไม่ใช่ระบอบการปกครองที่เลวร้าย ในทางตรงกันข้ามเป็นการปกครองที่มีระเบียบแบบแผนและนำมาซึ่งความเท่าเทียมกันในสังคม ในขณะที่เดียวกันก็เห็นถึงอิทธิพลของชัยชนะของจีนคอมมิวนิสต์ที่ส่งผลด้านความคิดมาสู่นักเขียนในประเทศไทยผ่านทางวรรณกรรมจีน

อย่างไรก็ตาม เมื่อเข้าสู่สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ความเข้มงวดในการปราบปรามคอมมิวนิสต์เพิ่มมากขึ้น การกล่าวถึงจีนคอมมิวนิสต์เป็นสิ่งต้องห้ามในสังคม การรับรู้ของสังคมไทยเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในขณะนั้นถูกรัฐบาลตีกรอบไว้ว่าคอมมิวนิสต์เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศ เป็นระบอบที่จะล้มล้างสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ โดยปราศจากการคัดค้านจากฝ่ายอื่นๆ จากความเข้มงวดของรัฐบาลดังที่ได้กล่าวมาแล้วส่งผลให้บทความหรืองานเขียนเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในเวลานั้นมีแต่

งานที่นำเสนอภาพจีนคอมมิวนิสต์ในแง่ร้ายและเป็นภัยคุกคามต่อไทยรวมทั้งประเทศอื่นๆในโลก อาทิเช่นงานเขียนที่ว่า

จีนเชื่อว่าโลกจะมีสันติภาพเมื่อทุกประเทศกลายเป็นคอมมิวนิสต์แล้วเท่านั้น และการดำเนินการเปลี่ยนทุกชาติให้เป็นคอมมิวนิสต์ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะใช้กำลังและก่อสงครามขึ้น จีนเห็นว่าลัทธิทุนนิยมกำลังเสื่อมลงและคอมมิวนิสต์กำลังเติบโตขึ้น แต่เมื่อพิจารณาจากผู้อพยพลี้ภัยจากประเทศจีนแล้วมีแต่ผู้ต่อต้านหวาดกลัว ดังนั้นการโฆษณาชวนเชื่อของจีนด้วยความหวังว่าจะล้างสมองโลกจึงกลายเป็นการล้างสมองตัวเองเสียมากกว่า(ลักษณะเลิศ ชยางกูร, 2505: 832-859)

ประเทศใดที่คิดจะติดตอสัมพันธ์กับจีนคอมมิวนิสต์ต้องระวังอันตราย เนื่องจากจีนต้องการเข้าไปแทรกแซงทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง เช่น กรณีปัญหาการค้าระหว่างจีนกับญี่ปุ่น เมื่อญี่ปุ่นกำลังฟื้นตัวจากสงคราม ความต้องการวัตถุดิบในการผลิตย่อมมากขึ้นเรื่อยๆ จีนเป็นตลาดวัตถุดิบที่ใหญ่ ดังนั้นญี่ปุ่นจึงติดต่อทำการค้าด้วย แต่ในขณะเดียวกันญี่ปุ่นย่อมต้องเกรงใจอเมริกาเนื่องจากญี่ปุ่นยังต้องพึ่งพาสหรัฐอเมริกาอยู่มาก จีนกลับใช้โอกาสนี้ที่ญี่ปุ่นอยู่ในภาวะว่างตัวลำบากนี้กดดันญี่ปุ่นและเรียกร้องสิทธิทางการเมืองในการตั้งสำนักงานการค้าในประเทศญี่ปุ่น การที่จีนคอมมิวนิสต์ทำเช่นนี้เนื่องจากต้องการบีบให้รัฐบาลเสรีนิยมของญี่ปุ่นลาออก และสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ญี่ปุ่นขึ้นเป็นรัฐบาลแทน ในกรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นอันตรายและข้อยุ่งยากหลายประการในการที่ประเทศเสรีจะค้าขายกับประเทศคอมมิวนิสต์ เพราะการค้าของประเทศคอมมิวนิสต์เป็นการค้าที่ผูกขาดโดยรัฐ โดยเป็นวิถีทางแสวงหาทุนเพื่อมาใช้สนับสนุนทางการทหารมิใช่เพื่อความสุขสบายของประชาชน ประเทศคอมมิวนิสต์จะทำการค้าเป็นอาวุธในสงครามเย็น มุ่งหวังจะก่อให้เกิดความยุ่งยากทางเศรษฐกิจและการแทรกแซงทางการเมืองในประเทศที่ตนทำการค้าด้วย โดยเหตุนี้ประเทศเสรีจึงควรใช้ความระมัดระวังในการค้ากับประเทศคอมมิวนิสต์ให้มาก(สุชาติ จุฑาสmidt, 2505: 860-872)

การรับรู้ว่าคอมมิวนิสต์คือภัยคุกคามถูกสานต่อโดยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร กระทั่งเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ทำให้รัฐบาลเผด็จการทหารต้องพ้นจากการกุมอำนาจไป ส่งผลให้บรรยากาศทางการเมืองหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ค่อนข้างเปิด เริ่มมีการติดต่อกับจีนทางการกีฬาและวัฒนธรรม ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงนโยบายของสหรัฐที่มี

ต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน งานด้านจีนศึกษาที่ออกมาหลังเหตุการณ์ 14 ตุลา' แสดงให้เห็นถึงการรับรู้ของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป งานด้านจีนศึกษาที่ถูกเผยแพร่ผ่านทางวารสารต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ รัฐศาสตร์สาร จตุรัส เป็นต้น ได้สร้างการรับรู้แก่สังคมไทยว่าตามแนวความคิดเรื่องการปฏิวัติของจีนนั้น ความเคลื่อนไหวของมวลชนในประเทศใด ๆ ไม่อาจเกิดขึ้นได้จากแรงสนับสนุนจากภายนอกประเทศ ต้องเกิดจากความกดดันภายในประเทศจึงจะทำให้การปฏิวัติมีพลังผลักดันไปจนกระทั่งโค่นล้มอำนาจเผด็จการได้สำเร็จ จีนจะเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนทางด้านกำลังใจเท่านั้น มีการจัด “นิทรรศการจีนแดง” ขององค์การนักศึกษาธรรมศาสตร์ในเดือนมกราคม 2517 และมีการพิมพ์หนังสือ *ปรัชญานิพนธ์* เหมาเจ๋อตง ออกจำหน่ายซึ่งกลายเป็นหนังสือขายดี หลังจากนั้นหนังสือแนวลัทธิมาร์กซ์ได้ตีพิมพ์ออกมาอีกมากมาย หนังสืออีกเล่มหนึ่งที่ได้รับการตีพิมพ์ซ้ำหลายครั้งคือ *โฉมหน้าศักดินาไทย* ของจิตร ภูมิศักดิ์ นอกจากนี้หนังสือพิมพ์และวารสารอีกจำนวนหนึ่งที่เผยแพร่แนวคิดสังคมนิยม เช่น *ประชาธิปไตย ประชาชาติเสียงใหม่* ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์รายวัน หรือวารสาร *เอเชียรายสัปดาห์* ที่มักนำเอาเรื่องความก้าวหน้า ชัยชนะและการยับยั้งของการปฏิวัติในจีนมาโฆษณาว่าเป็นตัวอย่างที่ดีที่จะนำไปสู่ความรุ่งเรืองของแนวทางสังคมนิยม หรือวารสาร *อริปไตย* ของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษา หนังสือรายสัปดาห์ เช่น *ประชาชาติ* เป็นต้น ต่อมาในปี พ.ศ.2518 ได้มีการตีพิมพ์หนังสือชุด *สรรนิพนธ์เหมาเจ๋อตง* ซึ่งมีจำนวน 8 เล่มเป็นหนังสือขายดีเช่นเดียวกัน

ในที่นี้ขอยกตัวอย่างวารสารที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่งานด้านจีนศึกษาในช่วงนี้คือ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ในยุคเริ่มต้นสังคมศาสตร์ปริทัศน์ยังไม่มีบทความด้านจีนศึกษาที่นำเสนอภาพจีนที่เป็นมิตรมากนัก ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากตัวบรรณาธิการคือสุลักษณ์ ศิวรักษ์ไม่นิยมคอมมิวนิสต์ โดยกล่าวว่า “ข้าพเจ้ารังเกียจคอมมิวนิสต์ รังเกียจระบบเผด็จการ...” แต่ในขณะเดียวกันสุลักษณ์ก็เห็นว่าการศึกษาเรื่องคอมมิวนิสต์ไว้ก็จำเป็นประโยชน์โดยกล่าวว่า “การกำจัดภยันตรายคอมมิวนิสต์นี้ยากเพราะพวกเราถูกสหรัฐอเมริกาไว้ให้กลัว...แต่ตราบดีที่เอาชนะภยันตรายไม่ได้ เราจะเข้าใจจีนและรัสเซียไม่ได้เลยเป็นอันขาด ในบางประเทศทางแถบเอเชียอาคเนย์นั้น นอกจากรัฐบาลจะไม่ได้ศึกษาเรื่องลัทธิคอมมิวนิสต์ ไม่มีผู้รู้เรื่องเมืองจีนและรัสเซียแล้ว เอกชนแม้จนอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ก็เอาเอกสารจากเมืองนั้นๆ มาศึกษาไม่ได้...” (สุลักษณ์ ศิวรักษ์, 2512: 115-125)

แต่เมื่อสถานการณ์ระหว่างประเทศเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไป สหรัฐประกาศลัทธิ尼克สัน ลดการให้ความช่วยเหลือประเทศในเอเชีย หันมาติดต่อดสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน นโยบายต่างประเทศของประเทศต่างๆ ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา ทั้งในยุโรปและเอเชีย ไทยจำเป็นต้องกำหนดนโยบายของตนให้ชัดเจน เพราะปัญหาความมั่นคงของไทยไม่เพียง

ขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองของจีนและเวียดนามเหนือเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับปัญหาภายในประเทศอีกด้วย(พันศักดิ์ วิญญรัตน์, 2515): 12-22) งานด้านจีนศึกษาในสังคมศาสตร์ปริทัศน์เริ่มมีบทความเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในแง่มุมต่างๆลงตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะช่วงพ.ศ.2514-2518 เนื่องจากสถานการณ์ระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าว บทความที่ลงตีพิมพ์ส่วนใหญ่จึงเริ่มมีเนื้อหาไปในแนวทางที่สนับสนุนให้ไทยพิจารณาการสานสัมพันธ์กับจีนเพื่อประโยชน์ของไทยเอง ไทยดำเนินนโยบายตามสหรัฐฯมาโดยตลอด เมื่อสหรัฐฯเปลี่ยนแปลงท่าทีที่มีต่อจีน ไทยจึงจำเป็นต้องหันมาพิจารณานโยบายต่างประเทศของตนเอง (พันศักดิ์ วิญญรัตน์, 2514: 26-34) อาจารย์เขียน วีระวิทย์ให้ความเห็นว่า

หากจีนสนับสนุนผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในไทย ไทยก็ไม่ควรถือเป็นอุปสรรคในการเจรจา ในทางตรงกันข้ามไทยยังควรจะเจรจากับจีน เนื่องจากแก่นของนโยบายต่างประเทศและการทูตคือการพยายามเปลี่ยนแปลงนโยบายของชาติอื่นตามที่ตนปรารถนา ถ้าจีนมีนโยบายที่จะรุกรานหรือแทรกซึมบ่อนทำลายไทย นโยบายและการทูตไทยต้องมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนนโยบายนั้นๆ เป้าหมายของจีนคือเปลี่ยนแปลงนโยบายไทยไม่ใช่โค่นล้มระบอบ ในสายตาของจีน สหรัฐฯเป็นพันธมิตรกับไทยและคุกคามความปลอดภัยของจีนโดยการรุกรานประเทศที่เป็นพันธมิตรกับจีน แต่เมื่อสหรัฐฯเปลี่ยนนโยบายที่มีต่อจีน ดังนั้นจึงไม่เป็นภัยต่อจีนอีกต่อไป ไทยก็ไม่เป็นภัยต่อจีนด้วย ถ้ารัฐบาลไทยยอมเปลี่ยนท่าทีที่มีต่อจีนเหมาเจ๋อตงอาจต้อนรับผู้นำไทยโดยไม่ต้องเปลี่ยนคนใหม่ เพียงแต่เปลี่ยนนโยบายก็พอ เพราะนิสัยนักเลงโตแบบเหมาเจ๋อตงจะอะลุ่มอล่วยต่อชาติอ่อนแอกว่า การช่วยเหลือในการปฏิวัติของประเทศอื่น จีนช่วยทางการเมืองและทางกำลังใจเท่านั้น(เขียน วีระวิทย์, 2516: 57-66)

เมื่อสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการกับจีนในปีพ.ศ.2518 ไทยกับจีนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากขึ้น แนวคิดอุดมการณ์ลัทธิเหมาในสมัยช่วงปฏิวัติวัฒนธรรมที่แพร่ขยายเข้ามาในสังคมไทยในช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ก็ยังมีอิทธิพลต่อสังคมไทยในวงกว้างมากขึ้น กลุ่มนักศึกษาและปัญญาชนใช้แนวคิดของลัทธิเหมาเป็นกรอบในการวิพากษ์สภาพสังคมไทยในขณะนั้น จึงทำให้เห็นความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้นและความเป็นป็นธรรมต่างๆ จึงเกิดความเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาดังกล่าวทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม แม้รัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์จะพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวเหลื่อมล้ำในสังคมไทย(อันเป็นจุดที่กลุ่มนิยมลัทธิเหมาและ พคท.ใช้เป็นประเด็นในการโจมตี

รัฐบาล) แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากสังคมไทยนั้นอยู่ภายใต้ความกดดันจากรัฐบาลทหารมาเป็นเวลานาน ปัญหาความยากจนที่ไม่ได้รับการแก้ไขและการขยายตัวของชนชั้นกลางที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ช่องว่างระหว่างชนชั้นมีมากขึ้น บรรยากาศของเสรีภาพหลัง 14 ตุลา' จึงเกิดการประท้วงเรียกร้องสิทธิต่างๆของประชาชนโดยทั่วไป เมื่อเข้าสู่สมัย ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่มีแนวคิดทางการเมืองและผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดการรัฐประหารโดย พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 และแต่งตั้งนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ปกครองด้วยอุดมการณ์ ขาวจัดต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง ทำให้ประเทศไทยกลับเข้าสู่บรรยากาศเผด็จการและประชาชนถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพอีกครั้งหนึ่ง ความสัมพันธ์ที่เพิ่งเริ่มต้นระหว่างไทยและจีนต้องถูกแช่แข็ง รัฐบาลขาวจัดประกาศตัวเป็นศัตรูกับคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง นักศึกษาและปัญญาชนจำนวนมากหนีเข้าป่าไปพร้อมกับ พลท.สงัดให้งานทางด้านการเมืองของ พลท.มีความก้าวหน้าขึ้น

อย่างไรก็ดี การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยสมัยรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ โดยการใช้นโยบายใหม่เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดทางการเมือง ยกเลิกมาตรการกวดขัน หนังสือพิมพ์ ให้เสรีภาพกับกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆในสังคมมากขึ้น ประกาศนิรโทษกรรมให้แก่ผู้มีส่วนในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ทำให้นักศึกษาที่หนีเข้าป่าไปเมื่อช่วงเหตุการณ์ดังกล่าวทยอยออกมาอุปถัมภ์เป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย นอกจากนี้การที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้ พลท. อ่อนแอลงเพราะจีนต้องการสกัดกั้นอิทธิพลของโซเวียตและเวียดนาม ซึ่งบุกเข้ายึดครองกัมพูชาได้สำเร็จเมื่อต้นปี 2522 ดังนั้นจีนจึงต้องการความร่วมมือจากรัฐบาลไทยในการต่อต้านเวียดนามและยอมให้จีนส่งความช่วยเหลือให้กลุ่มเขมรแดงผ่านไทย โดยแลกกับการที่จีนสั่งปิดสถานีวิฑูรย์เสียงประชาชนแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นเหมือนกระบอกเสียงของ พลท. งานจีนศึกษาแสดงให้เห็นการรับรู้ของคนไทยเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในช่วงเวลานั้นว่าจีนให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของชาติมากกว่าเรื่องของอุดมการณ์ปฏิวัติ ดังที่ ฉันทิมา อ่องสุรักษ์ กล่าวไว้ว่า “อุดมการณ์มีอิทธิพลต่อการกำหนดและการดำเนินนโยบายต่างประเทศของผู้นำคอมมิวนิสต์หรือแม้แต่ผู้นำโลกเสรี(ไม่ว่าเขาจะตระหนักหรือยอมรับหรือไม่ก็ตาม) แต่อุดมการณ์ยังมีความสำคัญเป็นรองผลประโยชน์ที่เกี่ยวกับอำนาจของตัวผู้นำเองและ/หรือผลประโยชน์ของประเทศชาติของเขาเหล่านั้น” (ฉันทิมา อ่องสุรักษ์, 2515: 44-53)

นอกจากนี้งานด้านจีนศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัญหากัมพูชายังทำให้ได้เห็นการรับรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปของกลุ่มผู้นำประเทศและกลุ่มนักเขียนปัญญาชนที่ว่าจีนมิใช่ภัยคุกคามของ

ประเทศไทยอีกต่อไป หากแต่เป็นมิตรประเทศที่ไทยไว้วางใจและยินดีให้ความร่วมมือในการสกัดกั้นอิทธิพลของเวียดนามและสหภาพโซเวียต อีกทั้งยังแสดงให้เห็นการรับรู้ถึงความขัดแย้งในโครงสร้างความสัมพันธ์ของมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ โซเวียตและจีน รวมถึงความสัมพันธ์สามเส้าระหว่างจีน โซเวียตและเวียดนาม เป็นต้น งานด้านจีนศึกษาที่นำเสนอการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การต่างประเทศและเศรษฐกิจของจีนในยุคสี่ทศวรรษ แสดงให้เห็นถึงการรับรู้ของคนไทยที่ว่า แม้แต่สาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นแม่แบบของอุดมการณ์สังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ก็ยังต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบายให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น(ถึงแม้จะไม่ใช่อำนาจประชาธิปไตยโดยรอบการปกครองก็ตาม) เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป งานจีนศึกษาเหล่านี้ปรากฏในวารสารทางวิชาการมากมายไม่ว่าจะเป็นวารสารเอเชียปริทัศน์ เศรษฐศาสตร์การเมือง เศรษฐกิจ ตะวันออกปริทัศน์ ข่าวพิเศษ-อาทิตย์ เป็นต้น

จากพัฒนาการข้างต้นจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนได้ปรับเปลี่ยนไปในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ จากในยุคต้นของสมัยสงครามเย็นที่ผู้นำไทยมองว่าจีนเป็นภัยคุกคามความมั่นคงของประเทศ ถึงแม้จะมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการในปี.ศ.2518 แต่รัฐบาลไทยยังคงไม่แน่ใจกับนโยบายที่จีนดำเนินอยู่ในลักษณะ “พรรคต่อพรรค” และ “รัฐต่อรัฐ” แต่ท้ายที่สุดกลับปรับเปลี่ยนมาสู่ทัศนคติที่ดีกับจีนจนกล่าวได้ว่า จีนเป็นเสมือนมิตรประเทศที่สำคัญกับไทยทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ การทหาร สังคมและวัฒนธรรม ความเปลี่ยนแปลงลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ย่อมเป็นผลมาจากการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์และผลประโยชน์ของชาติของทั้งสองประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปตามการเมืองโลกในแต่ละสมัย แต่ผู้เขียนเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เปลี่ยนไปเท่านั้น แต่น่าจะเป็นผลมาจากการรับรู้ (Perception) ที่ผู้คนในสังคมมีต่อกันและกัน

Reference

- กุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. (2536). นโยบายต่างประเทศของไทยหลังสงครามเย็น. ใน 5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทย: จากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ. ชัยโชค จุลศิริวงศ์ (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- กุหลาบ สายประดิษฐ์. (2492). การตั้งระบอบการปกครอง. *อักษรสาส์น*, 1(3), 57-73.
- กุหลาบ สายประดิษฐ์. (2500). *การเมืองของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สุภาพบุรุษ.
- กุหลาบ สายประดิษฐ์. (2492). ระบอบประชาธิปไตยของประชาชน. *อักษรสาส์น*, 1(6), 34-51.
- กิตติกร คนศิลป. 2531. นัยสำคัญของนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการของไทยแก่สาธารณรัฐประชาชนจีน 2518-2530. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกษม ศิริสัมพันธ์. (2514). ความเป็นกลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. *ข้าราชการ*, 16(12), 63-66.
- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2547). *การเมืองการปกครองไทย: หลายมิติ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กองจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2550). *บันทึกผลงานของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามระหว่าง พ.ศ. 2491-2499*. กรุงเทพฯ: กองจดหมายเหตุแห่งชาติ.
- กองบรรณาธิการ. (2515). ปึงปองไทยไปปักกิ่ง: มองในทัศนะหนังสือพิมพ์ 'นิวยอร์กไทมส์'. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 10(9), 72-73.
- เขียน วีระวิทย์. (2514). จีนคอมมิวนิสต์ สหรัฐอเมริกาและเอเชียอาคเนย์. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 9(6), 54-68.
- เขียน วีระวิทย์. (2516). นโยบายและกลยุทธ์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อไทย. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 11(5), 57-66.
- เขียน วีระวิทย์. (2506). ระบบเซ็นเซอร์ของจีนคอมมิวนิสต์. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 1(2), 129-144.
- จิตร ภูมิศักดิ์. (2552). *คนยังคงยืนเด่นโดยทำท่าย*. กรุงเทพฯ: ฟ้ายั่ว.
- จิตร ภูมิศักดิ์. (2551). *ถึงร้อยดาวพรายกระจายแสง*. กรุงเทพฯ: ฟ้ายั่ว.
- จุลชีพ ชินวโร. (2536). นโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงสงครามเย็น. ใน 5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทย: จากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ. ชัยโชค จุลศิริวงศ์ (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ฉันทิมา อ่องสุรภักย์. (2515). วิจัยหนังสือ. *รัฐศาสตร์สาร*, 1(1), 44-53.

- ชลธิรา สัตยวัฒน์(บรรณาธิการ). (2545). *กึ่งศตวรรษขบวนการสันติภาพ “ความจริง” เกี่ยวกับ “กบฏสันติภาพ” :สำนึกทางประวัติศาสตร์ของคนสามรุ่น*. กรุงเทพฯ: เมฆขาว.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ(บรรณาธิการ). (2549). *จากอักษรศาสตร์ถึงสังคมศาสตร์ปริทัศน์*. กรุงเทพฯ: บริษัทเอ็ดมันเพรส โปรดักส์ จำกัด.
- แกมสุข นุ่มนนท์. (2525). *ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. (2548). *การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ*. แปลจาก *Thailand : The Politics of Despotic Paternalism*. โดย พรณี จิตรพลรักษ์, ม.ร.ว.ประกายทองสิริสุข, และธำรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. (2516). แนวรบด้านอินโดจีนเหตุการณ์ไม่เปลี่ยนแปลง. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 11(4), 43-51.
- ธงชัย พึ่งกันไทย. (2521). *ลัทธิคอมมิวนิสต์และนโยบายต่อต้านของรัฐบาลไทย พ.ศ.2468-2500*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นรนิติ เศรษฐบุตร. (2511). เขมรกับจีน. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 6(3), 77-80.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2548). *และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์. (2516). ข้อสังเกตจากการไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 11(4), 16-17.
- ปรีดี บุญซึ้ง. (2514). ประเทศไทยคือเป้าหมายลำดับต่อไป?. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 8(4), 48-57.
- ผู้สื่อข่าวสังคมศาสตร์ปริทัศน์. (2515). บทสัมภาษณ์นายสุนทร หงษ์ลดารมภ์ เลขาธิการ ส.ป.อ. คนใหม่. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 10(9), 12-19.
- พันศักดิ์ วิญญรัตน์. (2516). การขยายความหมายแบบไทยๆ. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 11(4), 12-16.
- พันศักดิ์ วิญญรัตน์. (2514). การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทางยุทธศาสตร์ในเอเชีย. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 9(1), 26-34.
- พันศักดิ์ วิญญรัตน์. (2516). ถนนในลาวกับความมั่นคงของไทย. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 11(2), 10-13.
- พันศักดิ์ วิญญรัตน์. (2516). รอยยิ้มของจีน. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 11(6), 13-16.

- พันศักดิ์ วิญญรัตน์. (2515). อะไรคือความมั่นคงของไทย. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 10(7), 12-22.
- พวงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์ ภาวัครพันธุ์. (2549). *สงครามเวียดนาม: สงครามกับความจริงของ "รัฐไทย"*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- มานิต วรินทร์เวช. (2505). ความคลี่คลายบางอย่างเกี่ยวกับเสรีภาพของข่าวสารในประเทศไทย. *ธรรมศาสตร์*, 1(1), 582-595.
- เรืองชัย จอสงวน. (2511). การแทรกซึมของลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์, ฉบับนิสิตนักศึกษา*(5), 6-16.
- ลักษณะเลิศ ชยางกูร. (2505). ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและโซเวียตกำลังเกิดการแตกแยกหรือไม่?. *ธรรมศาสตร์*, 1(4), 832-859.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2542). *วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. *โลกปริทรรศน์*. (2503). *ปริทรรศน์*, 3(19), 4-5.
- วิลเลียม ชู. (2510). สงครามกลางเมืองในจีนคอมมิวนิสต์. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 5(1), 49-52.
- วรรณไว พัธโนทัย. (2519). *โจวเอนไหล ผู้ปลุกไมตรีไทย-จีน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์.
- ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์. (2513). ราชการจะแก้ปัญหาโจรจีนคอมมิวนิสต์ได้อย่างไร. *ข้าราชการ*, 15(5), 5-10.
- ส.สตัยา. (2493). บทบาทของชนชั้นนายทุนแห่งชาติในการปฏิวัติของประเทศจีน. *อักษรสาส์น*, 2(2), 11-20.
- ส.ศิวรักษ์. (2506). ธิเบตและสหประชาชาติ. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 1(1), 40-55.
- สิริรัตน์ ชันธิพน. (2522). *ประวัติศาสตร์การเมืองไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุลักษณ์ ศิวรักษ์. (2512). สหรัฐกับนโยบายต่างประเทศ. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 6(3), 115-125.
- สุชาติ จุฑาสmidt. (2505). ปัญหาการค้าระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับประเทศจีนคอมมิวนิสต์. *ธรรมศาสตร์*, 1(4), 860-872.
- สุชาติ สวัสดิ์ศรี. (2510). จีนกับสัมพันธมิตรรอบๆประเทศ. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 5(2), 32-34.
- สุชาติ สวัสดิ์ศรี. (2515). จีนแดง-ไทย-เวียดนามเหนือ. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 10(7), 10-11.
- สุชาติ สวัสดิ์ศรี(บรรณาธิการ). (2548). *มนุษย์ไม่ได้กินกลบ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ แอล. ที. เพรส.
- สุทธชัย ยิ้มประเสริฐ. (2550). *แผนชิงชาติไทย: ว่าด้วยรัฐและการต่อต้านรัฐสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามครั้งที่สอง(พ.ศ.2491-2500)*. กรุงเทพฯ: 6 ตุลารำลึก.

- สุรชาติ บำรุงสุข. (2536). ไทยกับปัญหาแกมพูชา: ผลกระทบต่อนโยบายความมั่นคง และ
ต่างประเทศของไทย. ใน 5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทย: จากความขัดแย้งสู่
ความร่วมมือ. ชัยโชค จุลศิริวงศ์(บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สุรัตน์ นุ่มนนท์. (2506). ญวนเหนือ. สังคมศาสตร์ปริทัศน์, 1(2), 57-67.
- สุลักษณ์ ศิวรักษ์. (2506). วิจารณ์หนังสือ. สังคมศาสตร์ปริทัศน์, 1(2), 116.
- สุลักษณ์ ศิวรักษ์. (2512). สหรัฐกับนโยบายต่างประเทศ. สังคมศาสตร์ปริทัศน์, 7(3), 115-125.
- สุวิมล รุ่งเจริญ. 2526. บทบาทของนักหนังสือพิมพ์ในการเมืองไทยระหว่าง พ.ศ. 2490-2501.
วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษร
ศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสนาะ ธรรมเสถียร. (2493). สงครามกลางเมืองในจีนปัจจุบันคือสะพานปฏิวัติของระบอบสังคม
นิยม. อักษรสาส์น, 2(3), 45-57.
- อรอนงค์ น้อยวงศ์. (2541). แกมพูชา: นโยบายต่างประเทศไทยสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

